

בריאות הפתרון לאלומות במוסדות הפסיכיאטריים + ההמתנה הממושכת של פסיכולוגים להתמחות + מח

עלובי החיים

החשד לאלומות במוסד נווה יעקב מעורר זיכרונות לזוועות שהתחוללו בבתי החולים הפסיכיאטריים בישראל

הפשיטה על נווה יעקב. מוסדות שכאלה חייבים להיסגר באופן מוחלט צילום: ניר קורד

אשפוז פסיכיאטרי בישראל

רוחמה מרטון

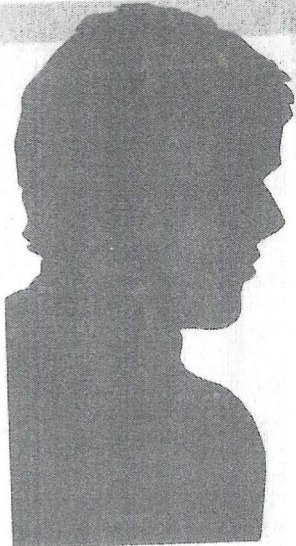
בריאות הנפש היא החצר האחרית של משרד הבריאות ומשרד הדוחה וגם של הביטוח הלאומי. אך גם בחצר האחרית יש אזור דחוי ומחונן עוד יותר: חולי נפש כרוניים, אנשים הסובי לים מפניגוד שכלי, ומי שלא מצאו את מקומם בתורה מסיבות אחרות. לאחרונה קראתי בכאב חלק מהדיווחים על בית החולים הפסיכיאטרי נווה יעקב, התחשק לי להגיד: "בוקר טוב. סליחה, איפה הייתה כל השניסו?".

על ידי אחות ראשית ו"כחות עזר". פסיכיאטר ביקר בו פעם בשבוע (או בשבועיים), עבר על רשימת התרדפת ואישרה כחתימתו. אביא לפניכם סיפורו של אחד החולים שראיינתי. מד' ב', שהיה אז בשנות ה-50 לחייו, רזה מאוד, דובר עברית שבהיה, הגיע כעולה חדש בודד בשנות ה-50 ולא ידע מלה בעברית. יום אחד עמד שעות ארוכות בתחנת אוטובוס ולא הצליח לתקשר עם אנשים ולהבין לאיזה אוטובוס לעלות. הערב ירד, ולאחר שנמלא פחד וזעם, החל ב' לצעוק ולהכות את עצמו בתחנה.

פסיכוסיים, וצעידים עם הפרעות התנהגות קשות, כולם ביחד, ללא טיפול פרט למינוח גבוה של תרופות אנטי פסיכוטיות. כך יום אחרי יום. חלקם קשורים למיטר תיהם גם כלילה. הדיח היה גורא כתוצאה מהפרשת גוף, לכלוך, קיא, ודחזה מעטה מדי. הם הוכו בצינוור גומי ששימש גם להתות מים עליהם במקום רחצה. על כל זאת אפשר היה לקרוא בדר'חות שהכנו בזמנו.

מניסיוני למדתי כמה קל הוא השימוש לרעה בסמכותו של הפסיכיאטר בבתי החולים הפרטיים.

אשפוז פסיכיאטרי בישראל

בביקור אחד ראיתי את המזעזעז מכל: נערים יושבים על רצפת בטון חשופה, קשורים אל טבעות ברזל בקיר, כל היום, לא טיפול פרט למינון גבוה של תרופות אנטי פסיכוטיות

- 3,450 מאושפזים נ-13 בתי החולים הפסיכיאטריים ברחבי הארץ
- לאחר סגירתו של נווה יעקב נ-25 בנובמבר נותרו 3 בתי חולים פסיכיאטריים פרטיים
- מתוך 228 מאושפזים פסיכיאטריים קשים במוסדות הפרטיים, 155 היו בנווה יעקב והועברו למסגרות חלופיות
- בעשור החולף במסגרת רפורמה באשפוז הפסיכיאטרי צומצמו 3,000 מיטות אשפוז פסיכיאטרי ונסגרו 4 בתי חולים פסיכיאטריים פרטיים
- ביקורת של משרד הבריאות משנת 2004 אבחנה 70 חולים פסיכיאטריים בבתי חולים פרטיים המאושפזים שלא לצורך
- עלות האשפוז בבית חולים פסיכיאטרי פרטי נעה בין 240 ל-320 שקלים ליום, בהשוואה ל-770 שקלים ליום למבוגרים ו-1,203 שקלים ליום לילדים ונוער בבית חולים פסיכיאטרי ציבורי

יש לתקצב ולערוך סדר מקצועי רציני של כל המאושפזים כדי לעמוד על צרכיהם ולתת להם מענה: אשפוז פסיכיאטרי, שיקום, אשפוז סיעודי, מגורים מוגנים בקהילה וכיוצא באלה, וזאת לאחר הפחתה הדרגתית ומבוקרת במינון התרופות הגובל בהדעלה של חלק מהמאושפזים כיום. אין ללכת בדרך הקלה של הכשר למוסדות פרטיים ועידודם. יש לדעת שרעה חולה זו נמשכת במדינת ישראל משנת ה-50 של המאה הקודמת. עכשיו חייבים וצדיכים לתקן את המעוות באופן יסודי ולהניח את היסודות להישע בחברה.

ר"ד רחמה מרטון היא פסיכיאטרייה מייסדת ונשיאה של עמותת רופאים לזכויות אדם

יודע עד כמה המצב עלול להיות נורא בבתי החולים הפרטיים. מה תמור הוא שמציירים את חשיפת החוזה בנווה יעקב כמקרה חריג הדורש טיפול וטיפול לטיפול מייחסים את הזוועות לתוצאה עכשווית של מדיניות ההפרטה. מציאות זו התקיימה בישראל לפי שהמציאות את המילה "הפרטה" והרפורמה בבריאות הנפש? לא, זו אינה פנויה לעסוק בגיהנום למאושפזים, שבשוגג מכונה בתי חולים פסיכיאטריים. ובכן, מה לעשות? אתחיל במה שלא צריך לעשות: אסור להתחיל רק בביקורת על הנעשה במוסדות הפרטיים. מוסדות אלה חייבים להיסגר באופן מוחלט. האחריות על חייהם ובריאותם של המאושפזים בהם נתונה בידי המדינה בלבד.

פסיכיאטריה גבוהה ומחולקת הפרטיים. הפסיכיאטר מקבל גמול כספי גבוה במיוחד מהנהלת בית החולים כדי לאשר פעם אחר פעם מינון גבוה של תרופות פסיכיאטריות בלי לבדוק את המאושפזים, מינון שעוד לצוות לנהל את שגרת המרס ללא הפרעות מצד המאושפזים. פסיכיאטרים אלה לא היו, למיטב ידיעתי, נתונים לשום פיקוח או בקרה מצד משרד הבריאות, הנהלת קופת החולים או ההסתדרות הרפואית בישראל. זה למעשה סוג של עסק מכנים לכל הנוגעים בדבר על חשבון חייהם של המאושפזים ועל חשבון משלם המסים הישראלי. אילו ב' היה נבדק בדיקה פסיכיאטרית ראויה במהלך שנת אשפוזו הארוכות, היה מתברר שהוא אולי תימהוני ומסוגר אך אינו חולה נפש, וזקוק רק למסגרת תומכת שתאפשר לו ללמוד את השפה ולעסוק בעבודה המיטאימה לכישוריו.

מגיסיוני ניתן היה ללמוד גם על כוחה של השתקה. מה קרה לסקר שהכנו אז בשנות ה-70? כלום. העניין הושחק מלמעלה ומגישו הדו"ח נענשו: מי בבריאותו ומי בקירומה המקצר עי. לא הממשלה שהיתה אחראית על בתי החולים הפסיכיאטריים הממשלתיים ולא קופת חולים כללית, היחידה שנתנה או שיתותי בריאות הנפש, התעניינו באותם ימים באלפי המאושפזים הכרוניים, ולכן גם לא רצו להתעמת עם הלחצים של בעלי עניין. עברו 35 שנים מאז. מי שקצ קרוב לבריאות הנפש בישראל

השוטרים שהזעקו למקום הביאו אותו לחדר מיון בבית חולים כללי וכיוון שגם שם צעק, נשלח לאחד ודיקת הרגעה לבית החולים הפסיכיאטרי שבו הוא נמצא מאז. בחלוף השנים למד קצת עברית, וכיוון שנכחו שאין הוא חולה או אלים, החל בהדרגה למלא שליחיות עבוד בית החולים. בהיותו בודד וללא אמצעי מחיה, לא ניסה אפילו לברוח. הוא הסכיין למגוריו בבית החולים והמשיך בחייו הברורים אך המוגנים, ומשרד הבריאות משלם את דמי אשפוזו. אתה רוצה לצאת מכאן? שאלתי אותו. "אני מפחד מהעולם בחוץ. כבר 25 שנים אני כאן. לא מכיר אף אחד. מה אעשה שם?" "שם" היה כל העולם שמחוץ לבית החולים. למעט מאושפזי זה ומאושפזי נוסף, מצבם של שאר המאושפזים היה כה רע עד שלא היה ניתן לראינם.

קשורים לקיר

לא אדבר כאן על התנאים הפיזיים הגרועים, טיב האוכל, המינון הגבוה להחריד של תרופות. ברצוני להתעכב על האלימות הקשה במיוחד שבה נתקלתי בעיקר במחלקות של צעירים/נערים. בביקור נאחד מ"בתי החולים" האלה, שבו היו מאושפזים נערים וצעירים, ראיתי את המזעזעז מכל: שורה של נערים יושבים על רצפת בטון חשופה, קשורים אל טבעות ברזל בקיר, כל היום. המאושפזים היו מפגרים קשים, מפגרים קלים,

בסוף שנת ה-70 עבדתי כפסיכיאטרית בכירה במרפאה של בית החולים שלוחה, בית חולים אוניברסיטאי רחב אפקים. מנהלו, פרופ' שמאי דוידסון ז"ל, התחנך בבריטניה שלפני עידן תאצ'ר, והיה מאמין גדול בתפקידה של הקהילה בשיקום ובבריאות הנפש. למדתי ממנו רבות. בשיחת שניהלנו העליתי את הנושא של חולי הנפש הכרוניים המופנים ממרפאתנו המתקרמת לבתי החולים הפסיכיאטריים הפרטיים באזור. תמהתי מדוע מעולם לא קיבלתי מהם משוב על החולים שנשלחו אליהם. למעשה מהרגע שחלה הפנה לבית חולים פרטי הוא נעלם לתמיד. במהלך השנים חת נבנתה הבנה שעלינו, כבית חולים ציבורי, לדעת מה קורה באותם בתי חולים פרטיים. הקמנו מעט צוותים שתפקידם לראיין מאושפזים בבתי החולים הפרטיים ולדון בממצאי הראיונות.

בית החולים הפסיכיאטרי הפרטי שביקרתי בו, במרכז הארץ, היה קטן ומאוכלס בצפיפות. בחצר הפנימית הסתובבו מאושפזים שני גופם - תנועות מכאניות, כתפיים כפופות והבעת פנים קפואה. לפי פסיכיאטר מספיק מבט אחד כדי לדעת שהם מקבלים מינון גבוה של תרופות אנטי פסיכוטיות (מהסוג השון) הגורמות לתמונה גופנית כמו-פרקינסונית ודיכוי גורף של האנרגיה הנפשית, אנשים "כבויים" שאינם תוקפנים ואינם רכזנים. בית החולים נוהל כיומיום